

2012 Yılı Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Mezunu Tabiplerin eğitim algıları ve gelecek düşünceleri

Pelin Özmen (*), Soykan Şahin (**), Mehmet Çetin (*), Yusuf Ziya Türk (*)

ÖZET

Amaç: Tıp eğitimi fakülteye girmekle başlayan ve emekli olup mesleği bırakana kadar devam eden bir süreçtir. Bu çalışma ile sürecin ilk aşaması olan mezuniyet öncesi eğitimin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 2012 yılı Gülhane Askeri Tıp Fakültesi (GATF) mezunlarının fakülte tercih nedenleri, eğitim ortamları, eğitimin güçlü ve zayıf yanları, mesleki yeterlilik, beceri ve liderlik algıları, fakültelerine bağlılık ve güven duyguları, uzmanlık eğitimine bakış açıları incelenmiş, önerileri alınmıştır.

Gereç-Yöntem: 2012 yılı GATF mezunu 61 tabipten, altısı yabancı uyruklu olup, çalışmaya dahil edilmemiş, geri kalan 55 tabipten 48'ine (%87,3) ulaşılmıştır. Çalışmada altı bölüm 35 sorudan oluşan anket uygulanmış, herhangi bir ölçek kullanılmamıştır.

Bulgular: Katılımcıların %4,2'i kadın, %95,8' i erkektir. Yaş ortalaması 23,97 ±0,11'dir. %93,8'inin tıp eğitimi sırasında sene kaybı olmayıp, %79,2'sinin GATF birinci tercihidir. Temel ve klinik tıp bilimleri eğitimi başarılı olarak değerlendirilmiş, nitelikli öğretim üyelerinin varlığı eğitimin en güçlü yanı olarak belirtilmiştir.

Sonuç: Katılımcılar GATF öğrencisi olmaktan gurur duymakta, kurumlarına güvenmekte ve iyi eğitim aldıklarına inanmakta ve kendilerini hekimlik yapmaya hazır hissetmektedirler. Çok büyük bir kısmı uzmanlık eğitimi almak istemekte ve bu amaç için çalışmaktadır. Sosyal çevre ve bilgisayar olanakları kısıtlıdır. Onlar tıp hukuku, CPR, adli konular ve yaklaşımlar, kıta hekimliği ve iletişim teknikleri konularında daha çok bilgi edinmek istemektedirler. Bu alanlarda yapılacak çalışmaların eğitimin verimliliğini arttıracacağı, bununla tıp eğitiminde başarısını kanıtlanmış, adeta bir marka olmuş GATF'ne katkılar sağlayacağı düşünülmüştür.

Anahtar kelimeler: Mezuniyet öncesi eğitim, eğitimin güçlü ve zayıf yanları, tıpta uzmanlık ve tıpta uzmanlık sınavı.

ABSTRACT

Perceptions of Education and Future Considerations of Year 2012 Graduates of Gülhane Military Medical Faculty

Objectives: Medical training is an ongoing process which starts with university entrance and lasts until retirement. This study aims to evaluate the first stage of this process, the undergraduate curriculum. It examines the reasons why graduates of 2012 chose to study at the Gülhane Military Medical Faculty (GATF), the educational environment, the strengths and weaknesses of the training provided, professional qualifications, skills and leadership perceptions, feelings of commitment to and trust in the faculty and perceptions of specialist training. Participants were also invited to make suggestions.

Research Method: 61 physicians graduated from GATF in 2012. Six of these were foreign nationals, and were not included in the study. Of the remaining 55 physicians, 48 (87,3%) were contactable. A questionnaire consisting of 35 questions in six sections was administered in this study, and no scale was used.

Findings: 4,2% of the participants were female, 95,8% male. The average age was 23,97 ± 0,11. 93,8% completed their studies within the prescribed time frame, and for 79,2% GATF had been their first choice. Participants evaluated educational training in basic and clinical medical sciences as successful, and the presence of qualified faculty members was cited as the most important strength of their studies.

Conclusion: Participants are proud to be GATF students, have confidence in their institution and believe that they received a good training. They feel they are ready to practise medicine as physicians. Most of them want to receive specialist medical training and study towards this goal. Their social environment and computer facilities are limited. They want to learn more about medical law, CPR, legal issues, field medicine and communication techniques. It is expected that work in these fields will increase the productivity of the training provided and in turn bring further benefits to GATF, which has proven success in medical education and has become a trademark of excellence in its field.

Key words: Undergraduate medical training, strengths and weaknesses of training, specialists medical examinations and medical speciality.

* GATA Askeri Sağlık Hizmetleri AD, Ankara

**GATA Halk Sağlığı AD, Ankara

Ayrı basım isteği: Pelin Özmen, GATA Askeri Sağlık Hizmetleri AD, Ankara

E-posta: drpozmen@hotmail.com

Makalenin geliş tarihi: 29.11.2012 • **Kabul tarihi:** 29.04.2013 • **Çevrim içi basım tarihi:** 30.12.2013

Giriş

Mezuniyet öncesi tıp eğitiminde toplumun sağlık ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterli düzeyde bilgi ve becerilerle donatılmış hekim yetiştirmek amaçlanmaktadır (1). Tıp alanındaki gelişmelere paralel olarak tıp fakültesi öğrencilerine verilmesi gereken bilgiler ise her geçen gün artmaktadır. Günümüzde bu bilgileri öğrencilere direkt yüklemek yerine onlara analiz yaptırmak ve yorumlatmak tercih edilmektedir (2). 1988 Edinburg Bildirgesi ve 1993 Dünya Tıp Eğitim Zirvesi tıp eğitiminde hedeflerin belirlenmesinde temel yapı taşları olmuşlardır (3). Tıp eğitiminde gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde belli standartların sağlanması, bu eğitimin son ürünü olan hekim adaylarının kalitesini artıracak, onlara “dünya hekimleri” olma vasfını kazandıracaktır (4).

Tıp son derece dinamik bir bilim dalı olup gelişmeler bu alanda geometrik olarak katlanmaktadır. Bu teknolojileri en üst düzeyde kullanabilmek için de tıpta uzmanlaşmaya gerek bulunmaktadır. Ülkemizde uzmanlık eğitiminin yapı ve organizasyonunun düzenlenmesi 11 Nisan 1928 yılında çıkarılan 1219 Sayılı Tababet ve Şuabatı San'atların Tarzı İcrası'na Dair Kanun'un 9. Maddesine dayanarak Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Eylül 1987'den itibaren tıpta uzmanlık eğitime giriş merkezi bir sınavla gerçekleşmektedir. Yüksek Öğretim Kurumuna (YÖK) bağlı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından gerçekleştirilen tıpta uzmanlık sınavı (TUS), bilgiyi çoktan seçmeli sorularla ölçmeye yönelik bir sınavdır. TUS öncesi asistan seçiminde yaşanan haksız ve kayırmacı olarak dile getirilen uygulamalar göz önüne alındığında TUS, tıp eğitimi ortamına getirdiği adalet ilkesi ile olumlu bir etki yaratmış, aynı zamanda asistan kalitesinde de artışa yol açmıştır (5).

Eğitimde başarı elbette ki en önemli hedeftir. Başarının değerlendirilmesi adına sayısız çalışmalar yapılmaktadır. Bu şekilde gelişen durumlara hızla

reaksiyon göstermek adına durum tespitleri gerçekleştirilmektedir.

Gülhane Askeri Tıp Fakültesinde mezuniyet öncesi eğitimi değerlendirmek adına bu düşünceler ışığında bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Gülhane Askeri Tıp Fakültesi 7 Kasım 1980 tarihinde 17157 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ve 2336 sayılı kanunla kurulmuş böylece Türk Silahlı Kuvvetleri kendi öğrencisini kendi fakültesinde yetiştirme olanağına kavuşmuştur. Kuruluşunda 110 öğretim üyesi yer almışken, bugün 478 öğretim üyesine ulaşılmıştır. Dünyanın pek çok ülkesinde en yüksek maliyete sahip olan tıp eğitimi Gülhane Askeri Tıp Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilere lisans düzeyinde parasız ve yatılı olarak verilmektedir. 2012 yılı genel kontenjanı 230 kişi olup, puan türü MF-3’dür. Bugüne kadar 2500’den fazla askeri tabip mezun etmiş olan Gülhane Askeri Tıp Fakültesi, 2012-2013 Eğitim ve Öğretim yılında 715 öğrenci ile eğitim-öğretime devam etmektedir (6-7).

Çalışma Gülhane Askeri Tıp Fakültesinden yeni mezun olmuş hekimlerin fakülte tercih nedenlerini, eğitim ortamlarını, almış oldukları eğitimin güçlü ve zayıf yanlarını, mesleki yeterlilik, beceri ve liderlik algılarını, fakültelerine bağlılık ve güven duygularını değerlendirmek, uzmanlık eğitimine bakış açılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç-Yöntem

55 Türk, 6 yabancı uyruklu olmak üzere 2012 yılı GATF mezunlarının sayısı toplam 61’dir. Araştırma sonuçlarını etkilememesi açısından yabancı uyruklu yeni mezun hekimler çalışmaya dahil edilmemiş, 55 yeni mezun Türk hekimden 48’ine (%87,3) ulaşılmıştır. Çalışmada kullanılan anketler Amerika’da ve Türkiye’de mevcut fakültelerin eğitim değerlendirme anketleri dikkate alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, Askeri Sağlık Hizmetleri AD. uzmanları tarafından incelenerek son şeklini almıştır. Tanımlayıcı tipteki bu çalışma için etik kurul ve anket kurul onayları alınmıştır. Anket, 29 Ağustos 2012 tarihinde mezuniyet töreninin yapıldığı spor salonunda yüz yüze görüşme ile katılımcılara uygulanmıştır. Altı bölümden oluşan ankette ilk bölümde katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin tespitine yönelik 5 soru, ikinci bölümde tıp eğitimi tercih nedenlerini değerlendirmeye yönelik 2 soru, üçüncü bölümde eğitim ortamı ve sosyal ortam değerlendirmelerini içeren 10 soru, dördüncü bölümde mesleki yeterlilik-beceri ve

liderlik ile fakülteye bağlılık ve güven düşüncelerini sorgulayan 11 soru, beşinci bölümde uzmanlık ve TUS hakkında 5 soru, altıncı ve son bölümde eğitim ile ilgili diğer değerlendirmeleri almaya yönelik görüş ve önerilerin yer aldığı açık uçlu 2 soru olmak üzere toplam 35 soru bulunmaktadır. Verilerin istatistiki analizleri bilgisayar ortamında SPSS 15.0 ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerde sayı ve yüzde kullanılmıştır. Veriler katılımcıların verdikleri bilgiler doğrultusunda araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş çalışmada ölçek kullanılmamıştır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların tıp-askeri tıp eğitimi tercih nedenleri, verilen 5 şıkkın 1’den 5’e kadar puanlanması ile (1 en önemli sebep olmak üzere) 2 soruyla değerlendirilmiştir. Katılımcıların eğitim ve sosyal ortam algılarına yönelik olan üçüncü bölümde yer alan 10 sorunun ilk 8 sorusu 5’li Likert sisteminde 1 çok iyi, 5 çok kötü olmak üzere değerlendirilmiş, son 2 sorusu ise eğitimin güçlü ve zayıf yanları 1 en önemli olmak üzere 5 şıkkın puanlamasıyla elde edilmiştir. Dördüncü bölümde katılımcıların mesleki yeterlilik-beceri, liderlik ve fakültelerine bağlılık ve güven algıları, 1 kesinlikle evet 5 kesinlikle hayır olmak üzere 5’li Likert sisteminde 11 soru üzerinden puanlandırılmıştır. Son bölümde ise katılımcıların eğitime yönelik ilave görüşleri 2 açık uçlu soru ile irdelenmiştir.

Bulgular

Katılımcıların %4,2’ i kadın (n=2), %95,8’ i erkek (n=46) tir. Kuvvet dağılımları KKK.lığı, %81,3 (n=39), Dz. KK.lığı %8,3 (n=4), Hv. KK.lığı %6,3 (n=3), J.Gn. K.lığı %4,2 (n=2)’dir. Yaş ortalaması 23,97 ±0,11’dir.

Katılımcıların %93,8’inin tıp eğitimi sırasında sene kaybı olmayıp, 2006 yılı girişlidir. %79,2’sinin GATF birinci tercihi iken, ilk üç tercihinde GATF yazanların oranı %85,4’dür.

Neden Tıp Fakültesini seçtiklerinin değerlendirilmesinde yapılan puanlamalar dikkate alındığında en yüksek oran %37,5 ile insanlığa hizmet etmek iken, ikinci sırada %25,0 ile aile ve çevre etkisi olmuştur. Para kazanmak ise %10,4 ile son sırada yer almıştır.

GATF tercih nedeni incelendiğinde ise %37,5 ile en yüksek oranın kaliteli eğitim olduğu görülmüş, %27,1 ile askerliğe duyulan heves ikinci sırada, ücretsiz ve yatılı eğitimin sunulduğu GATF’de ekonomik sebeplere bağlı tercih %18,8 oranında üçüncü sırada yer almıştır.

Eğitim ortamı ve sosyal ortam değerlendirmelerine yönelik hususlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Eğitim ve Sosyal Ortam Değerlendirmelerinin Dağılımı

<i>Gülhane Askeri Tıp Fakültesindeki</i>	<i>Çok İyi</i>		<i>İyi</i>		<i>Orta</i>		<i>Kötü</i>		<i>Çok Kötü</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Kütüphane İmkanları ve Yararlanma Olanakları	3	6,3	8	16,7	19	39,6	9	18,8	9	18,8
Bilgisayar İmkanları ve Yararlanma Durumu	-	-	2	4,2	7	14,6	18	37,5	21	43,8
Eğitim Laboratuvarlarından Yararlanma Durumu	1	2,1	15	31,3	16	33,3	12	25,0	4	8,3
Sosyal Yaşam Ortamı	-	-	4	8,3	11	22,9	12	25,0	21	43,8
Öğrenci-Öğretim Üyesi İlişkileri	11	22,9	19	39,6	14	29,2	2	4,2	2	4,2
Öğrenci-Danışman İlişkileri	5	10,4	26	41,7	12	25	5	10,4	6	12,5
Temel Tıp Bilimleri Eğitiminin Değerlendirilmesi	6	12,5	23	47,9	15	31,3	4	8,3	-	-
Klinik Tıp Bilimleri Eğitiminin Değerlendirilmesi	8	16,7	26	54,2	12	25	2	4,2	-	-

(Not: Tablodaki yer alan çok iyi ve iyi değerlendirmeleri makalede yeterli olarak, kötü ve çok kötü değerlendirmeleri makalede yetersiz olarak belirtilmiştir.)

Bilgisayarlardan yararlanma konusunda yetersiz değerlendirmesinin %81,3 olduğu ve genel bir memnuniyetsizliğin yaşandığı anlaşılmıştır. Aynı memnuniyetsizlik hususu sosyal yaşam ortamı içinde tespit edilmiş olup, yetersiz olarak yapılan değerlendirmelerin oranının %68,8 olduğu görülmüştür.

Öğrenci-öğretim üyesi ilişkisinde yetersizlik algısı %8,4 iken, öğrenci-danışman ilişkisinde bu oran %22,9 olarak bulunmuştur.

Katılımcılardan hiç kimse, gerek temel tıp bilimleri eğitimini gerekse de klinik tıp bilimleri eğitimini çok kötü olarak değerlendirmemiş; temel tıp bilimleri eğitimini yetersiz bulanların oranı %8,3 iken, klinik tıp bilimlerinde ise yetersizlik algısı yalnızca %4,2 olmuştur.

Ankette yer alan 16 ve 17'nci sorular GATF'nin eğitim yönünden güçlü ve zayıf taraflarının değerlendirildiği kısım olup Tablo 2'de belirtilmiştir.

Katılımcılar, eğitimin en güçlü yanını %68,8 ile nitelikli öğretim üyelerinin varlığı olarak ifade etmişken, eğitimin en zayıf yanını %70,8 ile askeri ortam içinde eğitim görmek olarak değerlendirmiştir.

Mesleki yeterlilik-beceri, liderlik, bağlılık ve güven değerlendirmesine yönelik tespitler Tablo 3'de sunulmuştur. Katılımcıların kesinlikle evet ve evet cevapları dikkate alındığında fakültenin iyi hizmet sunan hekim yetiştirme algısı %81,3, toplum lideri hekim yetiştirme algısı %62,5, iyi yönetici hekim yetiştirme algısı %60,5 olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların kendilerini hekimlik yapmaya hazır hissetme durumu %87,6 olmuştur. GATF mezunu

olmaktan dolayı her zaman gurur duyacağını ve bunu her ortamda dile getireceğini ifade edenlerin oranı %85,5, askeri hekimlere güven ve yakınlarını hastalıklarında onlara emanet etme oranı %89,6 iken, eğitim için GATF tavsiye oranı %55,5'dir. İletişimi iyi olan hekim yetiştirme algısında ise katılımcılar %12,5 oranında olumsuz değerlendirme yapmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde TUS ile ilgili görüşlere yer verilmiştir. Katılımcıların %47,9'u sınavın mevcut haliyle devamını uygun görmüştür.

Birden çok şikkın işaretlenebileceği belirtilerek katılımcılara uzmanlık eğitimini en çok hangi nedenlerle yapmak istedikleri sorulmuş, en sık sebep olarak akademik kariyer yapma isteği %48,0, ikinci olarak daha prestijli olma %43,0, üçüncü olarak bilimsel disipline duyulan ilgi %42,0 ekonomik düşünceler sebebiyle uzmanlık yapma isteği %17,0 ile en son sırada yer almıştır.

Katılımcılar %98,0 gibi büyük bir çoğunlukla uzmanlık yapmak istediklerini belirtmiş olup, dahiliye %16,7 en çok uzmanlık yapılmak istenen branş olarak değerlendirilmiştir. Kardiyoloji %8,3 ve cildiye %8,3 oranlarıyla bu sıralamada ikinci ve üçüncü olarak yer bulmuştur.

Katılımcıların sınava yönelik dershaneye gitme durumu incelendiğinde %45,8'inin dershaneye gittiği, %54,2'sinin gitmediği, dershaneye gidenlerin %23,0'ının 12 ay, %77,0'ının 24 aydır dershaneye devam ettiği, yine aynı şekilde %40,0'ının başarıları sebebiyle dershaneye ücretsiz gittiği, %27,2'sinin ise ortalama 6000-7000 TL ücret ödedikleri görülmüştür.

Tablo II. GATF’de ki Eğitimin Güçlü ve Zayıf Yanlarının Değerlendirilmesinin Dağılımı.

<i>GATF’nin Eğitim Yönünden Güçlü Yanları</i>	<i>Nitelikli Öğretim Üyelerinin Varlığı</i>		<i>Modern Eğitim Sistemine Uygun Araç-Gereç</i>		<i>Yatılı Eğitim Görme Durumu</i>		<i>Askeri Ortam İçinde Eğitim Görme Durumu</i>		<i>Diğer</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
	33	68,8	8	16,7	3	6,3	2	4,2	2	4,2
<i>GATF’nin Eğitim Yönünden Zayıf Yanları</i>	<i>Askeri Ortam İçinde Eğitim Görme Durumu</i>		<i>Diğer</i>		<i>Yatılı Eğitim Görme Durumu</i>		<i>Nitelikli Öğretim Üyelerinin Sayıca Azlığı</i>		<i>Eğitim Araç Gereçlerinin Eksiklikleri</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
	34	70,8	5	10,4	4	8,3	4	8,3	1	2,1

Öğrencilerin %54,2’sinin TUS için günde 3 saat ve üzerinde çalıştığı tespit edilmiştir.

Altıncı bölümde katılımcılara tıp eğitim müfredatına ek ders konmasını isteyip istemedikleri sorulmuş, %60,0 oranında evet cevabı alınmıştır. Evet cevabını veren katılımcılar arasında yapılan değerlendirmede ise en çok ihtiyaç duyulan konunun Tıp Hukuku %18,0 olduğu görülmüşken, daha sonra CPR %15,0, adli konular ve yaklaşımlar %13,0, kıta hekimliği %13,0, iletişim tekniklerinin %10,0 olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılara eğitimin geliştirilmesine yönelik ek önerileri arasında kadın doğum staj süresinin hem 4 hem de 6’ncı sınıfta kısaltılması, acil tıp staj süresinin arttırılması, mevcut amfi düzeni yerine daha küçük ancak daha az sayıda öğrenciyle ders işleme imkanının sağlanması, klinik stajlarda özellikle poliklinik muayenelerine daha çok katılımın sağlanması bu sayede pratik becerilerinin arttırılması, ezberci hekim anlayışının kırılması maksadıyla önlemlerin alınması, hocaların hepsinin mutlak eğitici eğitimleri alması zira bazı öğretim görevlerinin bilgilerini anlatmakta yetersiz kaldıkları, yine idarenin özellikle ulusal ve uluslararası tıp ve askeri tıp eğitimini güncel olarak takip etmesi yer almıştır.

Tartışma

Araştırmamızın evreni 55 kişi olup, çalışmaya katılan 48 kişi %87,3’lük bir kısmı temsil etmektedir.

Katılımcıların Tıp fakültesini, en sık tercih etme nedeni araştırmamızda %37,5 ile insanlığa hizmet etmek iken, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde Akıncı ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada (8), %60,8 ile mezuniyet sonrası iş garantisi en önde gelen sebep olarak tespit edilmiştir. OMÜ Tıp Fakültesinde Canbaz ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışma da ise (9), Tıp fakültesini tercihte etkili

faktörler içinde %76,8’ lik oran ile kendi isteği birinci sırada yer alırken, aile yönlendirmesi %45,2 ile ikinci sırada, iş garantisi ise %32,1 oran ile üçüncü sırada yer almıştır.

AÜTF seçimindeki en önemli etken, üniversite sınavında alınan puan olarak belirtilmişken (8), bizim çalışmamızda GATF’nin kaliteli eğitim vermesi esas tercih nedeni olarak saptanmıştır.

Çalışmada GATF’nin katılımcıların %79,2’sinin birinci tercihi olduğu, %85,4’ünün ise ilk üç tercihinde yer aldığı bulunmuşken, Köksal ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi %43,7’lik bir oranda ilk tercih olmuş, %61,5 oranında ilk üç tercih içinde yer almıştır (10).

1988 yılında Kasapoğlu’nun (11) yaptığı araştırmada mezuniyet sonrası uzmanlık yapmak isteyenlerin oranı %93,5, 1993 yılında Bakır’ın (12) yaptığı araştırmada %93,0, 1999 yılında Köksal ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (10) %89,0 olarak tespit edilmiştir. 2002 yılında Günay’ın çalışmasında (13) bu oran %98,4 iken, 2007 yılında Canbaz ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (9) %96,4 tür. Tayşi ve arkadaşları (14) ’nın yaptığı çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde intern hekimlerinin sadece %1,1’i, Yarış ve arkadaşlarının (15) yaptıkları bir çalışmada ise, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin sadece %1,2’si TUS’a girmemeyi, pratisyen hekim olarak yaşamını devam ettirmeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Kocaeli’nde kamuda çalışan pratisyen hekimlerle yapılan bir çalışmada %90,3’ünün uzmanlık yapmak istedikleri bulunmuşken (16) bizim çalışmamızda ise yukarıdakilere benzer şekilde katılımcıların %98,0’ının uzmanlık yapmak istediği görülmüştür. Çalışmamızda elde edilen bu oran ülkemizin uzmanlığa bakış açısının bir sonucu olup, birinci basamak hekimliğinin maddi ve manevi anlamda

Tablo III. Mesleki Yeterlilik-Beceri, Liderlik, Bağlılık ve Güven Değerlendirmesinin Dağılımı

Mesleki Yeterlilik ve Beceri Algısı	Kesinlikle Evet		Evet		Kararsız		Hayır		Kesinlikle Hayır	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hekimlik Yapmaya Hazır Hissetme	9	18,9	33	68,8	5	10,4	1	2,1	-	-
Bilimsel Sorgulama Becerisi Kazanımı	6	12,5	23	47,9	14	29,2	5	10,4	-	-
Takım Çalışması Becerisi Kazanımı	8	16,7	28	58,3	10	20,8	1	2,1	1	2,1
Sağlıkla İlgili Gelişmeleri Takip ve Toplumsal Etkileri Farkındalık	8	16,7	30	62,5	8	16,7	2	4,2	-	-
İyi Hizmet Sunan Hekimler Yetiştirme Algısı	14	29,2	25	52,1	9	18,8	-	-	-	-
İletişimi İyi Hekimler Yetiştirme Algısı	10	20,8	24	50,0	8	16,7	5	10,4	1	2,1
Liderlik, Bağlılık ve Güven Algısı	Kesinlikle Evet		Evet		Kararsız		Hayır		Kesinlikle Hayır	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Toplum Lideri Hekim Yetiştirme Algısı	8	16,7	22	45,8	15	3,3	1	2,1	2	4,2
İyi Yönetici Hekim Yetiştirme Algısı	8	16,7	21	43,8	14	29,2	3	6,3	2	4,2
GATF Mezunu Olmaktan Her Zaman Gurur Duyma	20	41,7	21	43,8	3	6,3	4	8,3	-	-
Eğitim İçin GATF Tavsiye Durumu	9	18,8	17	35,4	13	27,1	7	14,6	2	4,2
Yakınlarını Askeri Hekimlere Güvenerek Muayene ve Tedavi Ettirme	15	31,3	28	58,3	5	10,4	-	-	-	-

şartlarının düzeltilmesine paralel olarak sonuçlarda da değişikliklerin olacağı düşünülmektedir.

Bizim çalışmamızda %16,7 ile dahiliye, %8,3 ile kardiyoloji ve yine %8,3 ile cildiye en çok uzmanlaşmak istenen branş olarak tespit edilmişken, benzer sonuçlara Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde de ulaşılmış, öğrencilerin çoğu kardiyoloji ve dahiliye alanında ihtisaslaşmak istemiştir (17). Köksal ve arkadaşları ise yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin en fazla %14,5 ile dahiliye, kız öğrencilerin en fazla %20,1 kadın hastalıkları ve doğum alanında uzmanlaşmak istediklerini tespit etmiştir (10).

Çalışmamızda tıpta uzmanlaşma nedenleri arasında en fazla %48,0 ile akademik kariyer yapma isteğinin olduğu görülmüşken, %17,0 ile ekonomik nedenler en son sırada yer almıştır. Köksal ve arkadaşlarının (10) yaptığı çalışmada uzmanlaşma isteğindeki en sık sebep %21,5 ile maddi sebepler iken, akademik kariyer arzusu %10,2 olarak tespit edilmiştir. Günay'ın çalışmasında ise (13) uzmanlık

eğitiminin en önemli nedenleri olarak; parasal tatmin %42,4, mesleki doyum %38,0, sosyal statü %25,0, bir alana özel ilgi duyma %11,4 ve akademik kariyer yapma isteği %9,8 gösterilmiştir. Çiçek ve Terzi'nin (5) yaptığı bir çalışmada uzmanlaşma nedeni olarak ilk sırada %75,9 ile bir bilim disiplinine ilgi duymak gelmiştir. Aynı çalışmada diğer uzmanlaşma nedenleri arasında %59,5 birinci basamak sağlık hizmetlerinin ve pratisyen hekimliğin doğru uygulanmaması, %54,5 ekonomik nedenler, %45,6 uzmanlığın pratisyen hekimliğe göre daha prestijli olması ve %25,5 akademik kariyer olarak bulunmuştur.

Çiçek ve Terzinin çalışmasında asistan hekimlerin %30,0'ı TUS'un içeriği, işlevi, uygulanması ile ilgili olarak şu anki uygulamanın devam etmesi gerektiğini, %70,0'ı ise, temel, dahili, cerrahi bilimlere ait soruların katsayılarının seçilen birime göre farklı olmasını, TUS'un teorik sınav dışında beceri ve tutumu da ölçmeye yönelik iki aşamalı sınav şeklinde uygulanmasını ve ölçme alanının içeriğinin

değişmesini (kullanılabilir bilgi, çok görülen hastalıklar, vb.), mezuniyet öncesi başarının da değerlendirmede yer almasının daha doğru olacağını belirtmişlerdir (5.) Çalışmamızda ise katılımcıların %47,9'u TUS'da mevcut uygulamaya devam etmenin uygun olduğunu belirtmiştir. Alternatif olarak Temel, dahili, cerrahi bilimler soru katsayılarının seçilen branşa göre farklı olması %20,8, ölçme alanı içeriğinin çok görülen hastalıklar, kullanılabilir bilgi vs olarak değiştirilmesi yine %20,8 oranında önerilmiştir.

Çalışmamızda katılımcıların %54,2'i günde 3 saat ve üzerinde uzmanlık sınavına çalışmaktayken, sadece %6,3'ü sınava yönelik herhangi bir çalışma yapmamaktadır. Köksal ve arkadaşlarının (10) yaptığı çalışmada öğrencilerin %46,2'si TUS için ek olarak çalışma yaptıklarını belirtmektedir.

Çalışmamızda katılımcılara, TUS için dershaneye gidip gitmedikleri ve ne kadar süreyle gittikleri sorulduğunda, %45,8'inin dershaneye gittiği, bunlarında %23,0'ının 12 ay, %77,0'ının 24 ay dershaneye devam ettiği tespit edilmiştir. Çiçek ve Terzinin çalışmasında ise (5) %36,2'sinin ortalama 5.0 ± 3.8 ay (1-36 ay) boyunca TUS için dershaneye gittiği ve %91,2'sinin dershaneyi yararlı bulduğunu saptanmıştır.

Tıp eğitiminde kaynak ve öğrenci erişimi için internet kullanımı oldukça önemlidir. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesinde Edirne ve arkadaşları 2'nci sınıf öğrencilerine yönelik yaptığı 62 kişilik çalışmada (18) öğrencilerin %61,3'ü kütüphaneyi yetersiz ve %16,2'i yeterli bulurken, %22,5 hiç kütüphaneye gitmediğini bildirmiş, öğrencilerin hepsi kullanabilecekleri bir bilgisayar odası olmasını istemişlerdir. Buna karşılık çalışmamızda katılımcılar kütüphaneyi %23,0 bilgisayar imkanlarını sadece %4,2 oranında yeterli ifade etmiştir. Bu husus dikkate alınarak yapılacak çalışmaların eğitimde kalitenin arttırılması adına olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2005 yılında Dünya Tıp Eğitim Federasyonu tıp eğitiminin standartlarının olmasını ve her ülkenin kendi ihtiyaçları doğrultusunda bunu şekillendirmesi gerektiğini belirtmiş, bunun sonucunda Türkiye'de Profesör Doktor İskender Sayek'in başkanlığında UTEAK (Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu) oluşturulmuştur. Kurul 9 ana başlık, 36 alt başlık altında konuları sınıflandırmış, her bir konu için temel ve gelişim standartlarını belirlemiştir. UTEAK'nun öğrencilere yönelik standartları arasında, Tıp Fakültelerinin öğrencilerine mutlaka sosyal,

kültürel, sanatsal ve sportif olanaklar sağlaması gerektiği yer almaktadır (19). Öğrencilerin uzun ve zor tıp tahsili sırasında keyif alacakları ortamları sağlamak onların çalışmalarına da olumlu etki gösterecektir. Edirne ve arkadaşlarının çalışmasında (18) fakültede sosyal faaliyet olmasını onaylayan öğrenci sayısı %90,3 olmuş, öğrencilerin %59,3'ü tıp fakültesi tarafından düzenlenen tiyatro, müzik, folklor, resim, bilimsel-teknik ve sosyal sorumluluk gibi faaliyetlerde bulunduğunu ve bu etkinliklere tekrar katılmak istediğini bildirmiştir. Bizim çalışmamızda sosyal yaşam ortamına yönelik değerlendirmede katılımcıların sadece %8,3'ünün yeterli değerlendirmesinde bulunmuş olması oldukça dikkat çekicidir.

Türk Tabipler Birliğinin 2010 Yılı Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitim Raporuna göre GATF'de öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı ülkemizdeki pek çok Tıp Fakültesiyle karşılaştırıldığında oldukça yüz güldürücüdür. Bu oran GATF'de 1,19 iken, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde 4,62, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesinde 5,11'dir (7). 2012-2013 Eğitim-öğretim yılında bu oranın GATF'de artan öğrenci sayısı ve ayrılan öğretim üyeleri nedeniyle 1,71'e çıktığı görülmüştür. Bu rakamların ışığında çalışmamızda öğrenci-öğretim üyesi ilişkisinde ki yetersizlik algısı %8,4 iken, öğrenci-danışman ilişkisinde bu oran %22,9 olmuştur. Bu sonuç, danışmanlardan öğretim üyesi kimliklerinin dışında ek beklentilerin olduğunu, öğrencilerin danışmanlarını daha çok yanlarında görmek istediklerinin bir ifadesi olarak yorumlanmıştır.

Özer ve arkadaşlarının 2004 yılında GATF'de yaptığı çalışmada (20) mezunların yaklaşık yarısı (%46,3) yürütülen eğitim faaliyetlerinin yeterli olduğunu düşünmekteyken, bizim çalışmamızda katılımcılar temel tıp bilimleri eğitimini %60,9, klinik tıp bilimleri eğitimini %70,9 ile yeterli değerlendirmiştir. Hekimlik yapmaya hazır hissetme sorusu da bu anlamda %87,6 oranında evet olarak cevaplanmıştır. Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde Köksal ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (10) öğrencilerin yalnızca %20,2' i pratisyen hekimlik için aldıkları eğitimi yeterli bulmuştur.

GATF'nin güçlü yanları olarak katılımcılar tarafından öncelikle nitelikli öğretim üyelerinin varlığı (%68,8) gösterilmiştir, ardından modern eğitim sistemi ve ona uygun araç gereçler (%16,7) söylenmiştir. GATF öğrencilerinin yatılı eğitim

görme durumu eğitimin gücü sorgulamasında %6,3 ile üçüncü sırada yer almıştır. Zayıf yanların sorgulamasında ise katılımcılar en zayıf yönlerinin askeri ortam içinde eğitim görmek (%70,8) olduğunu belirtmişlerdir.

GATF'den mezun olan hekimler, yakınlarına %18,8 oranında eğitim için fakültelerini tavsiye etmemelerine karşılık, yakınlarını rahatsızlıklarında mezun oldukları fakülte hastanesine güvenle getirmeleri (%89,6) çalışmanın diğer bir dikkat çekici boyutudur. Bu sonuç katılımcıların iyi eğitim gördüklerine sonuçta iyi hekim olarak yetiştiklerine inandıklarını ancak eğitim aldıkları sosyal ortamları beğenmediklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların oldukça büyük bir kısmı (%85,5) hayatında her fırsatta gururla GATF mezunu olduğunu belirteceğini ifade etmiştir. Bu durum kurum kültürü ve aidiyet açısından büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların %79,2'si sağlıkla ilgili tüm gelişmeleri takip ettiğini belirtmişken, Özer ve arkadaşlarının çalışmasında (20) sağlıkla ilgili gelişmeleri takip etme oranı %73,0 olarak değerlendirilmiştir.

Yetersiz iletişimin hasta açısından olumsuz sonuçlar doğurduğuna ilişkin veriler her geçen gün artmakta olup (21) tıp fakültelerinde diğer temel tıp dersleri gibi eşit öneme sahip iletişim becerileri derslerinin konulması konusunda düşünceler giderek önem kazanmaktadır (22). Günay'ın yaptığı çalışmada (13) katılımcıların iletişim yetenekleri sorgulanmış, çok kötü, kötü, orta bazında %9,2 oranında bir değerlendirme yapılmışken, Özer ve arkadaşlarının çalışmasında (20) yeni mezun tabiplerin altıda birinin fakültede iletişim problemleri yaşadıkları, bunlarında üçte birinin fakülteden destek aldığı, sonuçta mezunların %66,0'ının fakülteyi bitirdiklerinde iletişim yeteneklerine kavuştukları belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda ise iletişimi iyi hekimler yetiştirilme algısı %70,8 olarak tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %84,2'sinin tıp eğitimi içerisinde iletişim becerileri dersinin olması gerektiğini vurgulamış, öğrencilerin %36,0'ı eğitimleri sırasında iletişim konusunda sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir (23). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 6'ncı sınıflarda yapılan bir çalışmada da katılımcıların %84,2'si iletişim becerileri dersinin müfredat içinde olması gerektiğini ifade etmiştir (24).

Sonuç

2012 yılı GATF mezunlarının aldıkları eğitim ile ilgili yapılan bu çalışmanın ortaya koyduğu gerçekler içerisinde onların her zaman GATF'li olmanın gururunu yaşayacakları, kurumlarına güvendikleri, gerek temel tıp bilimlerinde gerekse de klinik tıp bilimlerinde iyi eğitim aldıklarına inandıkları, kendilerini hekimlik yapmaya büyük oranda hazır hissettikleri, çoğunluğunun mezuniyet sonrası uzmanlık eğitimi almak istediği ve buna yönelik çalıştığı anlaşılmıştır. Öğrenci öğretim üyesi ilişkilerindeki yüksek memnuniyetin öğrenci danışman ilişkisinde düştüğü tespit edilmiştir. Danışmanlık uygulamaları bu açıdan yeniden değerlendirilmelidir. Katılımcılar müfredatta tıp hukuku, CPR, adli konular ve yaklaşımlar, kıta hekimliği, iletişim teknikleri gibi konuların daha yoğun olarak yer almasını istemiştir. Bu konular mezunların ileriki dönemlerde mesleklerini icra ederken en sık karşılaşacakları, sorun yaşayabilecekleri konular olduğundan verilecek eğitim onların kendilerine güvenini pekiştirecektir. GATF günümüzde üniversiteye girişte eskisi kadar yüksek puanlarla öğrenci almamakla birlikte, mezuniyet sonrası uzmanlık sınavında kazandığı başarılar ile dikkat çekmektedir. Bu elbette ki sadece öğrencilerin kişisel başarısı değildir, mevcut ortamın da buna zemin hazırladığı yadsınamaz bir gerçektir. Mezunlar eğitimin en güçlü yanını nitelikli öğretim üyelerinin varlığı olarak gösterirken, askeri ortam içinde olmayı eğitimin en zayıf yanı olarak dile getirmişlerdir. Sosyal yaşam ortamı ve bilgisayar olanakları konusunda yapılacak iyileştirmeler ile öğrencilerin üniversite ortamlarını eğitim açısından daha verimli geçirmeleri sağlanabilecektir. Tıp eğitimi devamlı bir süreçtir. Bu anlamda mezuniyet öncesi eğitim, mezuniyet sonrası eğitim ve sürekli mesleki gelişim ayrılmaz bir bütündür. Eğitimin tüm aşamaları ilgili kurumlar tarafından ulusal ve uluslar arası standartlar ile değerlendirilmeli gerekli tedbirler alınmalıdır.

Kaynaklar

1. Kalaça S. İnteraktif Çalışma Modülü: Eğitim Yönlendiricileri İçin El Kitabı. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul 2000.
2. Oktay Ş, Akalın S, Aktan Ö ve ark. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi 2001 Tıp Eğitim Raporu. Tıp Eğitimi Dünyası 2001: 4.
3. Edinburgh Declaration. World Federation for Medical Education. Edinburgh, 1988

4. Özdemir ST. Tıp Eğitimi ve Standartlar. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005; 31 (2): 133-137.
5. Çiçek C, Terzi C. Tıpta Uzmanlık Eğitimi İzmir Ölçekli İki Araştırma ve Karşılaştırmalı Sonuçları-Kasım 2006
6. <http://www.gata.edu.tr/askeritpfakultesi/gatf/gatftarhce-2684.asp>
7. Sayek İ, Odabaşı O, Kipe N. Türk Tabipler Birliği 2010 Yılı Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitim Raporu
8. Akıncı A, Akçalı S, Altan O, Aydın S, Bayram E. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıp Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 2010; 63
9. Canbaz S, Sünter A.T, Aker S, Pekşen Y. Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. Genel Tıp Dergisi 2007;17(1):15-19
10. Köksal S, Vehid S, Tunçkale A, Çerçel A, Erginöz E, Kaypmaz A, Sipahioğlu F, Özbal A.N. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıp Eğitimi ve Mezuniyet Sonrası ile İlgili Tutumları. Cerrahpaşa Tıp Dergisi
11. Kasapoğlu A. Tıp Eğitimi; Uygulamalı ve Sosyolojik Bir Araştırma, AÜ Basımevi, Ankara, 1992.
12. Bakır B. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrası Beklentileri. Toplum ve Hekim Dergisi, 1994;9:63-67.
13. Günay O. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Tıp Eğitimi Hakkındaki Düşünceleri, Tıp Eğitimi Dünyası 2002; 7 :49-53.
14. Tayşi BN, Azizoğlu F, Perçinel S, Hasan HS. 1992-1993 Öğretim Yılı İntern Doktorlarında Beck Depresyon Envanterine Göre Depresyon Prevalansı. Toplum ve Hekim Dergisi, 1994;9:68-74.
15. Yarış F, Topbaş M, Çan G. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıp Eğitimi Hakkındaki Düşünceleri. OMU Tıp Dergisi 2001;18:223-31.
16. Pala K, Türkkan A. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin "Tıpta Uzmanlık Sınavı" Hakkındaki Görüşlerini İçeren Bir Anket Çalışmasının Düşündürdükleri. Toplum ve Hekim Dergisi 1993;57:5-12.
17. Kara Z.G., Karadağ M, Kük Z.G, Muslu D.C, Oruç S.Ö. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrası Tercihleri. Kanıta Dayalı Tıp Kongresi 2010 Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası
18. Edirne T., Deveci A, Kolusarı A, Can T. Tıp Fakültesi Dönem 2 Öğrencileri ve Tıp Eğitimi Van Tıp Dergisi 2008;15-1:
19. Türkiye'de Tıp Eğitimine Bakış 22.12.2009 Demirhan M. www.slidefinder.net/...tip-egitimine.../turkiyedetipegitimi-mdemirhan
20. Özer M, Çetin M, Kılıç S, Açıkeli CH, Bakır B. Evaluation of Medical School Training Activities by Graduates .2005 Balkan Askeri Tıp Kongresi
21. Tate P. Doktorun İletişim El Kitabı. (Çevirenler: Köseoğlu S, Belendir G.) İstanbul: Beyaz Yayınları, 1998:1
22. Kurtz SM, Silverman JD. The Calgary-Cambridge Referenced Observation Guides: an aid to defining the curriculum and organizing the teaching in communication training programmes. Med Educ 1996; 30(2): 83-9.
23. Özkan S, Maral I, Budakoğlu I, Aygün R. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıp Eğitim Sistemi ve Teknikleri Hakkındaki Görüşleri. II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi 2001 İzmir. Bildiri Özet Kitabı 146.
24. Özçakır A. Tıp Eğitiminde İletişim ve Klinik Beceriler Dersi Verilmeli mi?: İntern Öğrenci Görüşleri Should Communication and Clinical Skills Training be Given in Medical Education?: Opinions of the Intern Students T Klin J Med Sci 2002; 22:185-189